

1. KAJ JE EKONOMIJA?

Ekonomija je znanstvena veda, ki proučuje družboslovne ekonomske pojave. Ekonomija je druga beseda za gospodarjenje.

2. KAJ STA MIKRO IN MAKRO EKONOMIJA?

Makro ekonomija se ukvarja s svetovnimi globalnimi pojavi (nafta). Mikro ekonomija pa so stroški, konkurenca, cena, ...

3. KAJ JE EKONOMSKI PROBLEM?

Njvečji ekonomski problem na svetu je da jimamo ljudje več potreb kot pa dobrin. UČ/str 16

4.

5. KAJ SO DOBRINE, RAZDELITEV DOBRIN, PRIMERI!

Dobrine so koristne stvari in storitve, ki lahko zadovoljijo potrebe. Ločimo: **MATERIALNE** (kruh, voda, pisalo, zvezek,...), **NEMATERIALNE** (storitve), **EKSISTENČNE** (te zadovoljijo življenjsko nujne potrebe), **LUKSUZNE** (jadrnica, BMW,...)

6. EKONOMSKE in NEEKONOMSKE DOBREINE

Neekonomske dobrine so tiste, s katerimi ni treba gospodariti, saj jih je dovolj. To so npr.: sončna svetloba, toplota in zrak.

7. POTREBE, DELITEV POTREB, PRIMERI!

Potrebe so občutek pomankanja, ki ga želimo odpraviti. Ločimo: **OSNOVNE oz. PRIMARNE** (Lakota, žeja, potreba po dihanju, toploti, zavetju, ...), **NENUJNE oz. SEKUNDARNE** (po novih oblačilih, ...), **OSEBNE** (moje potrebe), **DRUŽBENE oz. SKUPNE** (zdravstvo, vojska, šolstvo,...)

8. UČ/str 11 – skica + razloži

9. KAJ JE GOSPODARJENJE?

Gospodariti pomeni najučinkoviteje porazdeliti in uporabiti omejena sredstva, tako da čim bolj zadovoljimo svoje potrebe.

10. NAČELO GOSPODARJENJA!

Sredstva uporabljamo najbolj učinkovito če:

- z vloženimi sredstvi dosežemo največji mogoči učinek – ali
- želeni učinek dosežemo s čim manjšo porabo sredstev

11. KAJ SO ALTERNATIVNI STROŠKI?

Ko potrošimo sredstva za določeno dobrino, se moramo odpovedati drugi dobrini. To je posledica vsake ekonomske izbire. Žrtvovalno količino druge dobrine imenujemo alternativni stroški.

12. EKONOMSKI OSEBKI (pojasni)

Poznamo dve vrsti ekonomski osebkov:

- **POSAMEZNIKI oz. GOSPODINJSTVA oz. FIZIČNE OSEBE** → potrošniki
- **PODJETJA** → potrošniki in proizvajalci
- **DRŽAVA** → skupni potrošnik in proizvajalec

13. TRI TEMELJNA EKONOMSKA VPRAŠANJA

- **Kaj in koliko proizvajati?**

Proizvodne dejavnike moramo racionalno porazdeliti med proizvodnjo različnih dobrin. Proizvodnja mora biti gospodarna, poleg tega pa mora ustrezati družbenim potrebam.

- **Kako proizvajati?**

Posamezno dobrino lahko proizvedemo z različnimi kombinacijami proizvodnih dejavnikov in različnimi tehnologijami. Gospodarna družba bo izbrala najcenejšo tehnologijo za dani proizvod in najuspešnejše proizvajalce.

- **Za koga proizvajati?**

Proizvedenih dobrin je premalo za vse, torej jih moramo razdeliti.

14. TRŽNI MEHANIZEM

I. Planski sistem (centralni mehanizem)

- komunizem, ideologija, socialne dežele
- država določa ceno, davke, plače, konkurenco

II. Tržni sistem

- kapitalistične dežele, liberalizem
- prosto določanje cen, tržnica

III. Mešani sistem

- država določa npr. Bencin in minimalne plače
- liberalizem na trgu (finančni trg)

15. GOSPODARSKA DEJAVNOST, FAZE GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

Gospodarska dejavnost je process v katerem podjetja preoblikujejo dobrine in storitve v končne produkte.

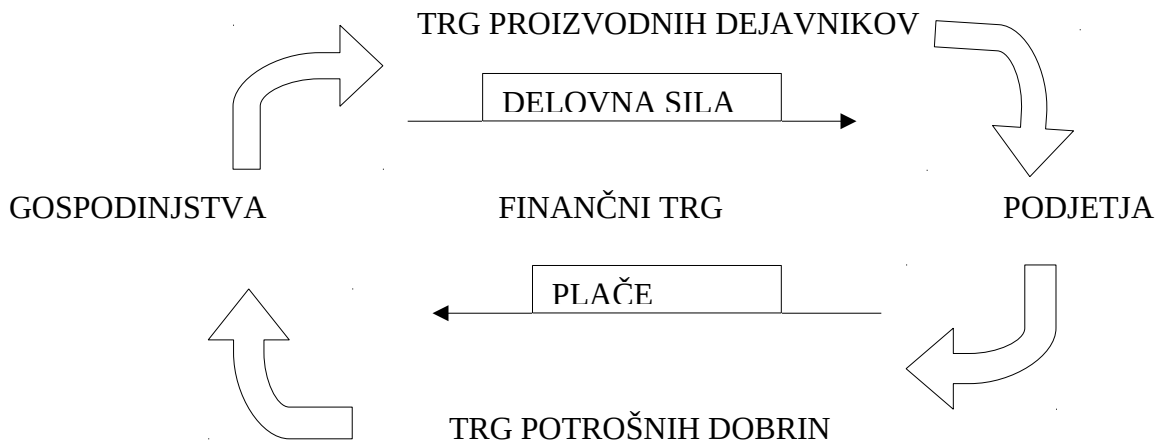
I. PROIZVODNJA : podjetja proizvajajo dobrine

II. RAZDELITEV: ekonomski osebki dobijo denarne dohodke

III. MENJAVA: dohodke zamenjamo za dobrine

IV. POTROŠNJA: dobrine porabimo

16. KROŽNI GOPODARSKI TOK

17. ALI SO BILE V ZGODOVINI VSE FAZE GOSPODARSKE DEJAVNOSTI?

Tržno gospodarstvo je v Evropi cvetelo v državah starega veka. Po propadu rimskega cesarstva je spet prevladala naturalna proizvodnja. Menjava je vnovič oživela šele v 15. stoletju.

18. KAJ JE KORISTNOST DOBRIN? OPREDELITEV

Koristnost dobrin je sposobnost zadovoljiti potrebe.

- mejna koristnost dobrin
- celotna koristnost dobrin

19. CELOTNA, MEJNA KORISTNOST DOBRIN (UČ/ 31)

20. IZBIRA POSAMEZNIKA PRI NAKUPU

- omejen je z dohodki, ki jih dobiva (plača, žepnina, štipendija, ...)
- neomejen je po potrebah
- dohodek poizkuša preudarno razdeliti
- primerja cene in koristnost različnih dobrin
- preudarno izbira

21. PREMIKI PREMICE (ZARADI DOHODKA, ZARADI SPREMEMBE CENE) UČ/ 35

22. IZBIRA DRUŽBE PRI PROIZVAJANJU

Pri proizvodnji smo omejeni s količino proizvodnih dejavnikov in učinkovitostjo the dejavnikov. UČ/str 37

23. ZAGOTOVITEV VEČJE PROIZVODNE MOŽNOSTI

Več bomo lahko proizvedli le, če pridobimo dodatne proizvodne dejavnike: investiramo v nove stroje, stavbe in drugo dodatno opremo. Isti cilj lahko dosežemo s povečanjem učinkovitosti proizvodnih dejavnikov: izobražujemo delavce, vlagamo v raziskave in razvoj novih strojev, opreme in tehnoloških postopkov. Proizvodne možnosti družbe bi se tako povečale, krivulja bi se premaknila navzgor.

24. PROIZVODNJA

Proizvodnja je process, v katerem človek s svojim delom spreminja naravne dobrine tako, da lahko zadovolji potrebe.

Proizvodnja je process ustvarjanja nove vrednosti – proizvodov in storitev. Poteka v primarnih, industrijskih in storitvenih podjetjih.

Je 1. faza gospodarske dejavnosti in s tem tudi najpomembnejša.

25. PROIZVODNI DEJAVNIKI

Vse kar potrebujemo za proizvodnjo, so proizvodni dejavniki. UČ/ str. 46

26. DELITEV PO SAYU (glede na dohodek lastnika)

- **DELOVNA SILA** je zavestna in premišljena človekova dejavnost. Ločimo fizično in umsko delo.
- **ZEMLJA** so naravne danosti za proizvodnjo (kmetijska in insustrijska zemljišča, gozdovi, rudniki, ...)
- **KAPITAL** je proizvedeno bogastvo. Ločimo denarni capital, proizvodni capital, blagovni kapital,...

27. DELITEV PO MARXU (vloga v proizvodnji)

- **PREDMETI DELA** so surovine, energije, materiali in polizdelki. Sodelujejo le v enem proizvodnem procesu, se v njem preoblikujejo in porabijo.
- **DELOVNA SREDSTVA** so stroji, orodja, zemljišča, stavbe. Sodelujejo v številnih proizvodnih procesih, ne spreminjajo oblike, pač pa se postopno obrabljajo.